

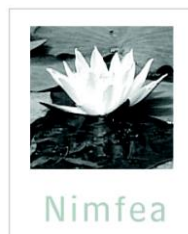
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

BIO
Aqua
pro

A Pocsaji csordalegelő (HUHN2006) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen

2014.

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Nimfea Természetvédelmi Egyesület
Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Bocz Renáta
Forgács Zoltán
Dr. Gulyás Gergely
Hődör István
Dr. Kiss Béla
Molnár Attila
Molnár Géza
Sallai R. Benedek
Dr. Váczi Olivér

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1.A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	6
1.7.2. Településrendezési eszközök	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	6
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	6
1.7.7. Egyéb tervek	6
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése	10
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	15
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	15
3.2.4. Kutatás, monitorozás	15
3.2.5. Mellékletek	16
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	17
3.3.1. Agrártámogatások	17
3.3.2. Pályázatok	19
3.3.3. Egyéb	19
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	20
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	20
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	21
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	21

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Pocsaji csordalegelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20006
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	168,97 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* - Síksági pannon löszgyepek

*: kiemelt jelentőségű élőhelyek

1.4.2. Jelölő fajok

- Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések során újonnan előkerült potenciálisan jelölő fajok:

- Kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Pocsaj

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HSN049	Nagy- legelő-laposa	31,24 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről.

A terület a Nemzeti Ökológiai Hálózat (NÖH) magterületével is átfedésben van.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. Törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről
- Pocsaj község településszerkezeti terve - 23/2011. (IV.27) határozat
- Pocsaj község szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 11/2011. (IV.27.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.

Pocsaji Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904510-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	5	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Ürgeélőhely megszűnése.
				1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: A Natura 2000 élőhelytípus beszántása az élőhely megszűnését, illetőleg hosszabb távon jelentős degradációját vonja maga után
				6250*-Síksági pannon löszgyepek: A Natura 2000 élőhelytípus beszántása az élőhely megszűnését vonja maga után
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	2	6250*-Síksági pannon löszgyepek: Az intenzív kaszálás az élőhelytípus kismértékű degradációját vonja maga után, különösen száraz években (legelőgyomok dominanciájának növekedése)
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	M	4	1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: Az intenzív legeltetés az élőhelytípus kismértékű degradációját vonja maga után, különösen száraz években (legelőgyomok dominanciájának növekedése)
				6250*-Síksági pannon löszgyepek: Az intenzív legeltetés az élőhelytípus kismértékű degradációját vonja maga után, különösen száraz években (legelőgyomok dominanciájának növekedése)
C01.02	vályog- és agyaggödrök	L	1	1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: A vályog- és agyaggödrök a szikes gyepek és rétek feltörését jelentik, az ilyen élőhelyek fragmentálódását, pusztulását, jelentős átalakulását irányozzák elő.
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikli utak	L	1,5	1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: A nedves időben történő szekeres és gépjárműves közlekedés, különösen a mezőgazdasági haszongépjárművek (pl: traktor) esetében a szikes gyepek feltörését segíti elő.
				6250*-Síksági pannon löszgyepek: A nedves időben történő szekeres és gépjárműves közlekedés, különösen a mezőgazdasági haszongépjárművek (pl: traktor) a gyepek feltörését eredményezi.
E03.01	háztartás hulladék	L	3	1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: A háztartási hulladékok lerakása a terület délnyugati, város peremi területein az élőhely gyomosodását okozza.
				Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmos ürgeélőhely méretének csökkenése.

H05	talajszennyezés és szilárd hulladék	L	1	6250*-Síksági pannon löszgyepek: A mezőgazdasági hasznosítású trágyalerakók környékén a gyepek gyomosodásának intenzitása megnövekszik, a trágya halom helyén az élőhely véglegesen megszűnik.
F03.02	állatok begyűjtése (szárazföldi)	L	15	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Ürgeöntés, hurkozás tradicionális étkezési célokra.
J02.03.02	csatornázás	M	10	1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: A csatornázás révén a talajvízszint mélyebbre húzódik, mely a talajban oldott sók mélyebbre vándorlását és a szikes jelleg megváltozását, csökkenését eredményezi, mely egyéb, nem szikes gyepekre jellemző edényes növényfajok megtelepedését segíti elő az élőhelyeken. Ezek a szikes karakter csökkenését, illetőleg az élőhelytípus degradációját, természetességi értékének csökkenését irányozza elő.
K03.04	ragadozás (predáció)	M	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Kóbor kutyák és macskák károkat okozhatnak az ürgeállományban.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A08	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	3	6250*-Síksági pannon löszgyepek: Kifejezetten a szántóföldek melletti löszgyepfoltok károsodását eredményezi
A09	trágyázás	M	3	6250*-Síksági pannon löszgyepek: Kifejezetten a szántóföldek melletti löszgyepfoltok károsodását, degradációját, gyomosodását segíti elő.
Kód	Jövőbeli potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását. 6250*-Síksági pannon löszgyepek: A legeltetés elmaradása a kaszálás elmaradásához hasonló folyamatokat indíthat meg, különösen a degradáltabb löszgyepfoltokban.
J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	M	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmos ürgeélőhely méretének csökkenése, megszűnése a talajvíz szint esetleges emelkedésének hatására.
M01.03	árvíz és csapadékmennyiség növekedése	M	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmos ürgeélőhely méretének csökkenése, megszűnése

A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
				6250*-Síksági pannon löszgyepek: A kaszálás felhagyása vagy hiánya cserjésedést, illetőleg az avar nem kívánatos felhalmozódását (filcesedés), mely közvetve a gyepek degradációját segíti elő
A04.02	alullegeltetés	H	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	100	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Pocsaji csordalegelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a közösségi jelentőségű élőhelyek olyan állapotban történő fenntartása, hogy az a közösségi jelentőségű állat és növényfajok számára alkalmas élőhelyül szolgáljon hosszú távon is. Az élőhelyek és a fajok esetében a területi kiterjedés vagy az állomány nagyság növekedése is pozitívum a célállapot szempontjából.

A közösségi jelentőségű élőhelyek állapotának fenntartását a terület legeltetése és/vagy kaszálása szolgálja a legelő állatállomány és a kaszálók fenntartásával..

A közösségi jelentőségű, jelölő közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) állományának fennmaradását, esetleges növekedését a legelőgazdálkodás fenntartása segíti elő.

A közösségi jelentőségű, de nem jelölő kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományának fennmaradását, esetleges növekedését a legelőgazdálkodás fenntartása illetve a megfelelő vízállapot megőrzése, a belvízlevezető csatornák-árkok lecsapoló hatásának lehetőség szerint megszüntetésével és mérséklésével, segíti elő.

További célkitűzések az élőhelyek kiterjedésének növelése érdekében a bolygatott területek gyomirtó kaszálása, égetése, továbbá a felhagyott vályogvetők hulladékmentesítése és tereprendezése.

3.2. Kezelési javaslatok

A kezelési javaslatoknál élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A kötelező kezelési előírásoknál már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet). A kezelési egységek lehatárolásának alapját az ÁNÉR alapú élőhelytérkép adta.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek - KE)

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3. pontban szereplő 3.2.5. térképmelléklet mutatja.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges

eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Alföldi viszonylatban természetközeli és gyomosodó löszgyepek, kökényes cserjés foltok.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek és Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (H5a×OC); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések és Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (P2b×H5a); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek és Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (OC×H5a)
- Natura 2000 élőhelyek: Síksági pannon löszgyepek (6250*)

(3) Kötelező előírások és tiltások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

(4) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok

Kaszálás: Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)

További általános javaslatok a kaszálással kapcsolatban:

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Kaszálás július 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71)
- A gyepek évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80)
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni. (GY86)
- 20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként. (GY96)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)

Legeltetés: A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)

További általános javaslatok a legeltetéssel kapcsolatban:

- Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha. (GY39)
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)

- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- A gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos. (GY116)
- Száraz, csapadékszegény években a terület legeltetése kerülendő. (GY123)
- A legeltetés alól a terület 1/4-ét, évente változó helyszíneken javasolt kihagyni.
- A gyepterületen jószágállás kitelepítése kerülendő.

(5) Kezelési javaslatok, indoklása:

A kezelési egység területén alföldi viszonylatban igen jó természetességű, fajgazdag löszgyepek találhatóak, amelyek fenntartásához a kezelés (kaszálás és/vagy legeltetés) szükséges, annak mértéke azonban meghatározó az érintett élőhely jó természetességi állapotának fenntartása érdekében. Az intenzív kaszálás jelentős taposási kárt (gyep felszakadozása) és a magprodukció részleges elmaradását okozhatja, míg az intenzív legeltetés az említett jelentős taposási kár mellett az élőhelyek gyomosodását is előidézi, így a gyepdek degradációját, természetességi értékének csökkenését eredményezi. A kezelés feladata a természetközeli löszgyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyepfragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése.

(6) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység keleti szélén, a szántóföldekkel érintkező területen javasoljuk az őshonos cserjefaj(ok) (pl.: kökény (*Prunus spinosa*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*)) alkotta bokorsáv kialakítását egyrészt a későbbi gyepfeltörések megakadályozása, másrészt a természetközeli löszgyepfoltok degradációjának megakadályozása (pl. trágyázás, növényvédőszer, stb. hatásainak kivédése) érdekében.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Gyomos löszgyepek, löszgyepekkel mozaikoló cickórós szikes gyepdek, szikes rétek, valamint jellegtelen, zavart száraz gyepdek és szikes rétekkel mozaikoló ürmös szikes gyepdek.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek és Jellegtelen száraz-félszáraz gyepdek (H5a×OC); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek és Jellegtelen száraz-félszáraz gyepdek és Cickórós puszták (H5a×OC×F1b); Cickórós puszták és Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek és Jellegtelen száraz-félszáraz gyepdek (F1b×H5a×OC); Szikes rétek és Jellegtelen száraz-félszáraz gyepdek (F2×OC); Szikes rétek és Ürmöspuszták (F2×F1a)
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*); Síksági pannon löszgyepek (6250*)

(3) Kötelező előírások és tiltások

Gyepdek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

(4) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok

Kaszálás: Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)

További általános javaslatok a kaszálással kapcsolatban:

- A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni. (GY82)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98)

- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)

Legeltetés: A legeltetési sűrűséget a működési terület szerint nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)

További általános javaslatok a legeltetéssel kapcsolatban:

- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40) /*Száraz évben.*/
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42) /*Átlagos csapadékú évben.*/
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45)
- A gyepon legelészárított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- A gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos. (GY116)
- A jászágállásokat évről-évre változó helyszínen javasoljuk kialakítani, az illetékes nemzeti park igazgatósággal történő egyeztetés után, a legértékesebb foltok kihagyásával.

(5) Kezelési javaslatok, indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést és a kaszálást is igen jól tűrik. Az intenzív legeltetés azonban a gyepek felszakadozását, a legelőgyomok további terjedését segíti elő, különösen a jászágállások által érintett területeken. Az évről évre más helyen felállított jászágállások esetében a gyepek regenerációja a jászágállások helyén elkezdődik és a gyepek záródását, a gyomos foltok kiterjedésének csökkenését, és így közvetve az érintett gyepterületek természetességi értékének javulását segítik elő. Az intenzív kaszálás a magtermelés részleges elmaradását okozhatja, mely hosszú távon a gyepek degradációját, természetességi értékének csökkenését vonja maga után. A kezelés feladata a löszgyepek és cickafarkos szikes gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyepterületek természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterületi munkák elősegítenek.

(6) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységbe tartozó élőhelyfoltok speciális élőhely-rekonstrukciós munkákat nem igényelnek, az általánosan meghonosított természetközeli gyepterületi módszerekkel (legeltetés, kaszálás) fenntarthatók.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Szikes rétek, szikes rét foltokkal mozaikoló jellegű vizes élőhelyek és üde gyepek, vízi harmatkásások és tavi kákások, kisebb-nagyobb kiterjedésű nem tűzgyújtásos nádasok.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet és Nem tűzgyújtásos nádasok, gyékényesek és tavikákások és Szikes rétek (B2×B1a×F2); Nem zsombékoló magassásrétek és Jellegtelen üde gyepek és (Szikes rétek) (B5×OB×(F2)); Szikes rétek (F2); Szikes rétek és Jellegtelen üde gyepek (F2×OB); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek és Szikes rétek (OA×F2); Jellegtelen üde gyepek és Szikes rétek (OB×F2); Jellegtelen üde gyepek és Szikes rétek és Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (OB×F2×B2)
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) *Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok*

- A legeltetés tilos. (GY35)
- Tilos a kaszálás. (V04)
- Nádgazdálkodás a területen tilos. (V55)

(4) *Gazdálkodáshoz nem köthető intézkedések*

- Vadgazdálkodási tevékenység, valamint mindennemű beavatkozás a kezelési egység területén kerülendő.
- A terület jellegét jelentősen megváltoztató tevékenységek (pl.: anyagnyerés) kerülendők.

(5) *Kezelési javaslatok, indoklása*

A kezelési egység természeti állapota az adott év vízjárásától függ. A kezelési egység a védett kiskisértes aszat (*Cirsium brachycephalum*) (kb. 4.200 tő) előfordulásának helyszíne is, ezért a faj védelmében mindennemű gazdálkodási tevékenység kerülendő. A vizes élőhely csapadékos vagy átlagos csapadékos években védett kételtű fajok szaporodóhelyeként is funkcionál.

(6) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok*

A kezelési egység külön élőhely rekonstrukciót nem igényel.

KE-4 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Szántóföldi kultúrák (elsősorban lucerna és kukorica ültetvények) olyan területeken, ahol a kataszteri nyilvántartásban szereplő művelési ág ennek nem felel meg.

(2) *Érintettség vizsgálata*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (lucerna) (T2L); Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (kukorica) (T1K)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok*

A jelenleg szántóföldi kultúrák által érintett területek visszagyepesítése javasolt a kultúrák közvetlen közelében található gyepekről származó fűmagkeverékekkel a természetközeli gyepek kiterjedésének növelése, természetvédelmi helyzetének javítása érdekében.

KE-5 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Hulladéklerakók és hulladéklerakóként üzemelő kubikgödrök.

(2) *Érintettség vizsgálata*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók (U4); Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfala (U7)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok*

A jelenlegi hulladéklerakók és hulladéklerakóként üzemelő kubikgödrök felszámolása, rekultivációja, illetőleg az illegális hulladéklerakás fokozottabb szankcionálása szükséges.

KE-6 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Száraz cserjés és sarjerdő őshonos és tájidegen fajokkal.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések és Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (P2b×S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A sarjerdő nem erdő művelési ágú földrésztelen található. Javasoljuk ennek ezen a területen az idegenhonos növényfajok /keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*); fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*)/ sarjainak eltávolítását, és a felújítás elvégzését hazai honos fafajokkal, esetleg a terület művelési ágának megváltoztatását. A fák eltávolítását elsősorban mechanikus módszerekkel kívánatos elvégezni, vegyszerhasználat a vizes élőhely közelsége miatt nem javasolt vagy csak a sarjadzást gátló, lokális törzsinjektálásos módszerrel végezhető.

A tervezési terület teljes területére vonatkozó, nem gazdálkodási jellegű javaslatok:

A területen semmiféle vízgazdálkodási tevékenység (belvíz levezetés, mesterséges feltöltés, elárasztás) nem kívánatos. A 0153/2 hrsz csatorna érdemben nem szállít le jelentős mennyiségű vizet a területről, (a település belvíz-elvezetési rendszeréhez tartozik) de további mélyítése, kotrása nem kívánatos.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós, fejlesztési lehetőségeket a kezelési egységek (KE) értékelését követően, azokat a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva tárgyaltuk.

Javasolt a területen található nagyfeszültségű villanyvezetékek megszüntetése tájképi és madárvédelmi szempontból. A területen átmenő utak állapotának rendezése, továbbá az utak mentén lerakott hulladék (építési törmelék) felszámolása, illetve az egyértelmű nyomvonal meghatározása szükséges.

3.2.3 Fajvédelmi intézkedések

A **közönséges ürge** (*Spermophilus citellus*) védelme érdekében megfogalmazott fajvédelmi intézkedések:

Javasolt a száraz gyepeken a legeltetés intenzitásának növelése, esetleg kiegészítő birkalegeltetés. Az ürge populáció hosszú távú fennmaradásának érdekében javasolt a rövid fűvű állapot fenntartása. A legelő állatok számára nem ehető növényi részek eltávolítása a területről alkalomszerűen, szükség szerinti tisztító kaszálással megoldható. A terület szélén elhelyezett információs tábla csökkentheti a közvetlen emberi károkozást (ürgeöntés) és a kutyák kiengedését is. A kóbor kutyák elszállíttatása szintén kedvező hatású lehet, főleg demonstratív jellege miatt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A területről nem készült botanikai alapállapot-felmérés. A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2012 nyarán készült el. Ennek eredményét tekintjük az alapállapotnak.

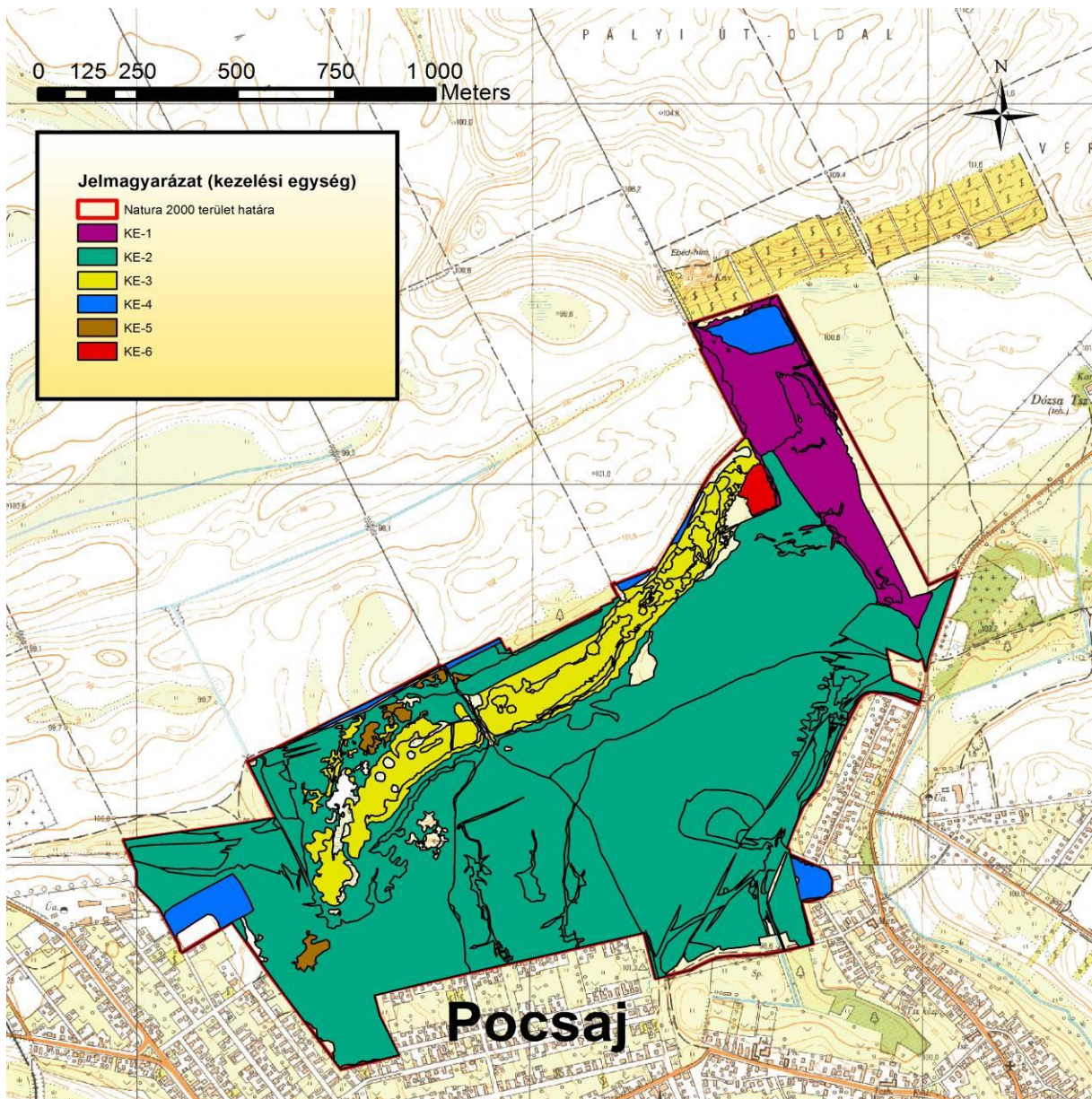
A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A **közösségi jelentőségű élőhelyek** kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (1530* és 6250*) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

A területről a 2012-es térképezés során került elő a **kisfészű aszat** (*Cirsium brachycephalum*) mintegy 4.200 tőből álló állománya. A faj esetében javasoljuk az állományváltozás folyamatos nyomon követését.

A **közönséges ürge** állományának optimális monitorozása évente egyszeri területbejárással és standard NBmR módszer szerinti (lyukszámláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt. Minimálisan (kapacitáshiány) a területen 3 évenként egyszeri, helyszíni adatgyűjtés szükséges, ugyanazon módszerekkel. Az esetleges problémák időben történő észlelése lehetőséget biztosít a beavatkozások tervezésére, kivitelezésére, mely a terület leromlását lassíthatja, megakadályozhatja, vagy szerencsés esetben vissza is fordíthatja.

3.2.5. Mellékletek

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Pocsaji csordalegelő (HUHN20006) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület részben az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület 17 db helyrajzi számot érint. A gyepterületek döntő hányada magántulajdonban, valamint önkormányzati tulajdonban van. A tervezési területet érintően nincs olyan földrészlet, amely a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.

A területen a gyepek hasznosítása legeltetéssel és kaszálással történik. A terület jellege és a jelölő fajok számára természetesen a legeltetés intenzitásának növelése és a kaszálás visszaszorítása a megfelelő.

Nádaratás a területen nincs és nem is kívánatos.

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Pocsaji csordalegelő Natura2000 terület a L384F-N-11 azonosítóval jelzett fizikai blokkban található. A fizikai blokk teljes területe 172,69 ha területnagyság, ebből a területből 166,61 ha területnagyságra igényelhető agrártámogatás.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos.

A Pocsaji csordalegelőre vonatkozóan a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a tervezési terület nem esik bele a Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető

kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet):

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Pocsaji csordalegelő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe

léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Pocsaji csordalegelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Pocsaji csordalegelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési águ területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen interjúk készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Pocsaj) illetve a helyi média képviselőivel.
2. A kommunikációs időszakban cikk jelent meg az érintett terület folyóiratában (Pocsaji Krónika).
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes kapcsolatfelvétel történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, gazdálkodókkal, a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) és a zöldhatósággal (Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után kifüggesztették a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása

1. Fórum (2013. július 19. Pocsaj, résztvevők száma: 7 fő): A fent részletezett tájékoztatási lépések után következett az egyeztető falufórum. A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.
Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.
A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdász, a helyi gazdaszövetkezet és a Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába.
2. Terepbejárás (2013. július 19. Pocsaj, résztvevők száma: 4 fő): a falufórum után a terepbejárás következett, amely során személyesen meg lehetett tekinteni a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat. A terepbejárást a kjKTT természetvédelmi őrök vezette, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület az elhangzottakról jegyzőkönyvet készített, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is (ezzel a lehetőséggel az önkormányzat élt). Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt honlapján, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a KJT-k kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Pocsaji csordalegelő Natura 2000 területtel érintett település (Pocsaj) képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók,
3. a KJT területén működő vadásztársaságok (Pocsaji Vadásztársaság) képviselői,
4. falugazdászok,
5. társadalmi szervezetek (Pocsaji csordalegelő esetében nem volt ilyen érintett),
6. Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság,
7. Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont a beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek. Az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett?	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Pocsaj település képviselői	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mailben	nem	A javaslat a fenntartási tervekben megfogalmazott célokkal ellentétes volt.
Helyi gazdálkodók	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	kezelési javaslat
Pocsaji vadásztársaság	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	-	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	-	-	-
Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	kezelési javaslat
--	---	------	---	------	-------------------